

III. Els inicis.

Les primeres institucions i serveis al barri

Els primers blocs es van construir l'any 1966. Són els de totxanes de davant de l'estació de la RENFE, de cinc pisos d'altura. Les primeres famílies hi arribaren el mes de juliol. Els segons blocs, els H-26, 27 i 28, són de l'any 1968 i els que delimiten els terrenys de la CAMPESA, del 1969. Quan els veïns arriben al barri, les modificacions dels plans urbanístics ja estan fetes i aprovades, i ells prou feina tindran al començament per subsistir i pagar les hipoteques.

1. Els inicis d'un barri sense serveis

Com la majoria de polígons d'aquest moment, el barri de Can Serra es construeix sense serveis públics i gairebé sense serveis privats. Les noves famílies han de desplaçar-se per a tot a Pubilla o al Centre. S'havia d'anar a la font a buscar aigua i encara no hi havia escales.¹ Com a nota curiosa, al *Boletín de Información Municipal* consta l'entrega de llicències per posar una botiga de venda de pa al bloc F, escala 19. El *mercadillo*, al bloc del costat del que serà l'institut (Av. Can Serra 103) serà durant molts anys l'únic lloc de venda de queviures.

Pel que fa a escola, fins al 1973 a Can Serra només hi havia les escoles privades San Lucas -Sta. Eulàlia als baixos dels blocs 29-

31, i les escoles FAX a l'Av. de l'Electricitat i Alegre al carrer Andorra al sector antic del barri, incapaces entre totes d'absorbir la nova població infantil que arribava. Les escoles públiques a Can Serra es creen molt després de l'arribada dels veïns (Rubió i Ors s'inaugura al curs 1973-74; Samontà, el 1976-77; Lola Anglada, el 1981-82 i La Carpa, el 1984-85). Fins aleshores, molts dels nens i nenes de Can Serra havien d'anar per força a les escoles de Pubilla o del Centre.

L'Institut Torras i Bages i el Teatre de la Carpa

Paradoxalment, les primeres institucions públiques que hi va haver al barri eren institucions de ciutat: l'Institut Torras i Bages i el Teatre de la Carpa.

El Torras i Bages fou inaugurat al setembre de 1968 per començar-hi el curs escolar. El seu primer director, Josep M. Jaumà, explica, entre la sornegueria i el saber fer, les vicissituds de la posada en marxa, no solament del Torras i Bages sinó, alhora, de sis delegacions per a sis poblacions del Baix Llobregat que l'any següent esdevindrien instituts autònoms.² El primer equip de professors creà un model educatiu eficient i compromès i un tarannà de comunitat educativa oberta a les necessitats del barri.



La Carpa en perspectiva, 1971. FPM

Un esment especial mereix La Carpa. En realitat es tractava del *Teatro Nacional Desmontable*, una iniciativa del Ministerio de Información y Turismo, que era el que s'ocupava dels temes culturals durant el franquisme. Es tractava d'una estructura metàl·lica composta per dues semiesferes cobertes per una lona. Feia 51 m de llarg, 39

d'ample i 11 d'altura en els punts zenitals. Una de les esferes era per l'escenari i tramoia i l'altra l'amfiteatre amb una capacitat de 1.200 persones. S'havia inaugurat a A Coruña el 1966. L'objectiu era portar el teatre a llocs on no hi havia els equipaments apropiats.

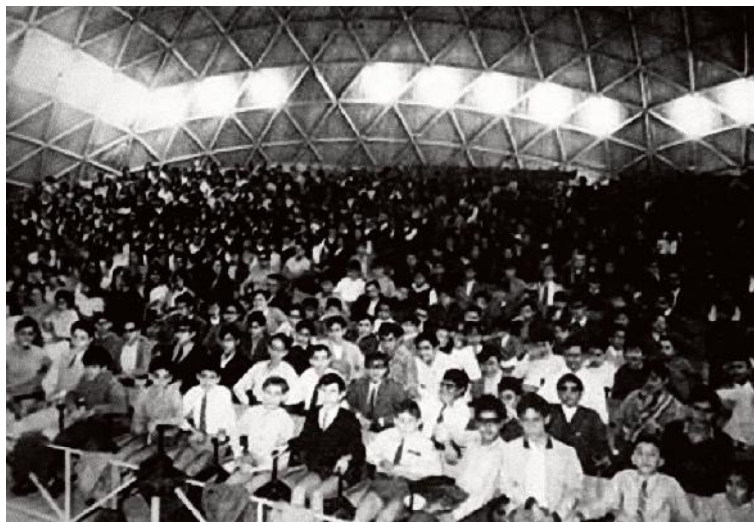
A l'Hospitalet el dèficit d'instal·lacions culturals era lamentable. Per pal·liar-ho, el ponent de cultura, Vicenç Capdevila, va demanar al Ministerio de Cultura portar el *Teatro Desmontable* a la ciutat. El març de 1969 se'n començà la instal·lació a la part superior de l'Avinguda de Can Serra, al lloc que encara porta el seu nom. Al setembre ja estava a punt per iniciar la temporada, fent palesa una de les seves grans virtuts, la rapidesa i baix cost de la construcció.

De fet es tractava d'una gran obra d'arquitectura, fruit de l'enginy de l'arquitecte Emilio Pérez Piñero (1935-1972),³ de Múrcia, especialitzat en grans cobertes amb estructures metàl·liques lleugeres. De prestigi internacional, va guanyar diversos premis nacionals i internacionals. Entre nosaltres la seva obra més coneguda és la cúpula del Museu Dalí de Figueres, que li va encarregar personalment el mateix Dalí. Morí jove, als 36 anys, d'un accident de cotxe precisament tornant del museu Dalí cap a Múrcia.

S'hi van fer fins a 83 espectacles, la majoria de teatre, però també sarsuela, ballet, dansa, teatre infantil, etc. La temporada començà el 19 de setembre de 1969 amb *El enfermo imaginario*, de Molière, per la Compañía Nacio-

nal del Teatro Calderón de la Barca de Barcelona sota la direcció de José María Lope-reña. Hi van venir les millors companyies del moment, que van representar Shakespeare, Lope de Vega, Quevedo, Calderón, Salom, Sagarra, etc. i d'altres de més avant-guardistes. Allà va començar la presència de Ricard Salvat a l'Hospitalet. El que va tenir més èxit va ser la campanya de teatre per a escolars. Però els més de mil seients no s'omplien gairebé mai i l'operació fou deficitària.⁴

La concessió del teatre a l'Ajuntament finalitzà l'1 de gener de 1972, però el Ministeri ja no volia saber-ne res i li va vendre per un preu simbòlic. En poc temps aquella obra d'enginyeria esdevindria una gran andròmina que feia nosa i a la qual la gent va posar els més originals renoms. Al juliol de 1973 la poca conservació i algunes ventades van estripar la lona, convertint-la ja en inservible i quedant abandonada en el mateix solar. Es va estudiar traslladar-la a un altre barri, perquè la immobiliària pressionava per construir-hi. Els arquitectes municipals van decidir no reparar-la a causa del cost econòmic que repre-



Interior del teatre de La carpa, setembre 1969. Representació de El enfermo imaginario per la Cia. titular del Teatro Nacional Calderón de Barcelona. Font: Facebook de l'Hospitalet

sentava. Aproximadament un any i mig després es va traslladar, de manera provisional, a la part alta del parc de Can Buxeres. I allà es va quedar, convertit en ferralla el que havia estat una joia de l'arquitectura i que havia acollit grans interpretacions dels millors autors teatrals. En record d'allò, avui la plaça i l'escola porten el seu nom.

2. Parròquia i les primeres actuacions

a) Els fonaments

L'any 1968, els escolapis decideixen crear una comunitat a l'Hospitalet, seguint les orienta-

cions del Concili Vaticà II, tot just acabat, que impulsà els ordes religiosos a tenir més presència als barris obrers, una presència com uns veïns més i vivint del propi treball, sense ostentació ni grans edificis. Hi seran destinats Joan Trenchs, Miquel Martí i Josep M. Monferrer, que viuran de ser professors de religió de nous instituts de l'Hospitalet i el Baix Llobregat: Miquel Martí anirà al de Cornellà, Josep M. Monferrer al COPEM de Sta. Eulàlia i Joan Trenchs al Torras i Bages de Can Serra, que acaba d'inaugurar-se. Estableixen la comunitat en un pis del bloc H-26 de l'Av. de Can Serra, llogat a una professora del Torras i Bages. Aquell pis seria molts anys la seu de la vida comunitària, però seria també lloc de trobada i el cor de tantes i tantes iniciatives per al barri. L'any següent, Joan Trenchs és enviat a Mèxic i és substituït, tant a la comunitat com al Torras i Bages, per Jaume Botey.

El 1970, el bisbat crea la Parròquia de Can Serra sota l'advocació de Sant Benet, i Jaume Botey n'és nomenat el primer rector.⁵ Durant aquell any, Miquel Martí escriu el seu llibre *El mestre de Barbiana*, dedicat a Lorenzo Milani i al seu innovador mètode de pedagogia. El curs següent, però, és enviat a Mèxic i al setembre s'incorporen a la comunitat Ramon Marimon i Jaume Salas, que també serà professor al Torras i Bages, i a mig curs Josep M. Segura. Al setembre de 1973, Josep M. Monferrer és destinat a la comunitat de la Mina i s'incorpora Andreu Trilla.⁶

Des del començament fou una comunitat oberta cap a les necessitats del barri i de cara

endins d'ella mateixa. Ben aviat s'hi van incorporar Victorino Berzosa, també com a professor de religió del Torras i Bages, i Martí Olivella —un dels joves que més endavant impulsarà l'Objecció de consciència—, Xavier García Almirall i Felipe Castillo. Finalment, en la persona de Josep M. Pujol, la comunitat fou també seu de l'experiència ESMO o formació de seminaristes en ambients obrers. Durant tots aquests anys fou acollit, formant part de la comunitat d'una manera especial, Julio Magdalena Fernández.

A aquest equip s'hi va sumar, al setembre de 1972, una comunitat de religioses escolàpies amb el mateix esperit de fidelitat a les directrius del Concili: comunitat oberta de cara endins i de cara enfora. Hi van venir Magdalena Sendra, Mercè Romans i Emília Castelló. Van viure en un dels pisos de lloguer del barri, al bloc W-48, i al juliol de 1974 van passar a un pis del carrer del Moli. El 1973, Emília Castelló és substituïda per M. Rosa Abad. L'any 1975 s'incorpora M. Pau Trayner, que venia d'Igualada, Milagros i Emiliana Antón. Més endavant encara, Alejandra Torroba i Pilar García. La M. Pau, primer com a professora de religió del Torras i Bages i després de Ciències Socials a l'Institut Pedraforca, i la Milagros, primer com a professora de l'escola privada i després del Folch i Torres.

La primera entitat al barri amb poder de convocatòria i capacitat d'aglutinar fou, doncs, des de l'any 1970, la Parròquia. L'Institut deixava el saló d'actes per a la celebració de la missa del diumenge. Però aviat seria insufi-

cient. Al gener de 1972 es llogà un petit local als baixos del bloc D, escala 6, des d'on s'impulsaria la creació de llaços entre la població i petits serveis. Aquell petit local que feia amb prou feines 50 m2 serviria de despatx parroquial i celebracions, però també per als inicis del Centre d'Excursions, lloc de trobada del grup de joves, casal d'avis, assessoria jurídica, despatx per a l'assistent social, escola d'adults, sala de conferències, etc., amb la intencionalitat clara de generar vida social i organitzativa. Fou el forn on es van coure moltes de les iniciatives que en poc temps havien de fructificar.

“No sé lo que pasaba, siempre estábamos metidos allá abajo en aquel local, aquellos bajos que la parroquia tenía alquilados. No salíamos de allí con todo lo que hacíamos. Nos encontrábamos a gusto porque sabíamos que empezábamos una cosa buena para el barrio”.
(Juana)

Des dels inicis es va voler treballar en coordinació amb les parròquies veïnes i formant part i assistint a les trobades de les “Comunitats Populars”. Marià Roncalès, rector de la parròquia del barri de Sanfeliu, i Pere Miquel, de Collblanc, també eren professors de religió del Torras i Bages. Aviat es va fer amistat amb Leandre Gassó, de la parròquia de Sant Josep, amb Josep Breu, de Sant Ramon, i amb l'equip de la de Santa Gemma i Sant Antoni, de Pubilla Casas: Martí Canal, Pau Gestí, “Perico” Núñez, Josep Bofarull, “Mingo” Riera i Joan Raventós, molt preocupats per la burocràcia eclesial. Posteriorment amb en Xavier Alegre i la comunitat de

jesuïtes que es va instal·lar a Esplugues. La majoria es van incorporar al món laboral, majoritàriament al treball manual, participant en les lluites sindicals o de veïns. També a Can Serra: Jaume Salas de peó en una empresa de construcció i l'Andreu Trilla en una impremta. Lluny de qualsevol triomfalisme i volent parlar més amb l'exemple que amb paraules, es treballava per una església vinculada al món obrer i desvinculada del règim: la major part de capellans d'aquests sectors van renunciar a la paga de l'Estat i a cobrar pels serveis religiosos. I els professors de religió van protagonitzar vagues dues vegades, el 72 i el 73, per negar-se a firmar “Los principios fundamentales del movimiento”.

La comunitat parroquial volia viure l'esperit del Concili: l'església concebuda com a poble, comunitat horitzontal i, sobretot, pobra. Per això, com un exercici de despulament de privilegis, aquella primera comunitat havia decidit no construir edifici per a la parròquia. L'evangelització dels pobres ha de fer-se amb mitjans pobres. La parròquia havia de ser una comunitat diluïda entre la gent, sense senyals visibles. N'hi havia prou amb la sala d'actes de l'institut que ens deixaven per la celebració del diumenge al matí i el D-6; tota la resta hauria de ser la celebració de la fe per les cases, comunitat a l'estil de les primeres comunitats cristianes. Així s'explicaria al cap d'un any, en una de les sèries editades per als diumenges *¿Qué es una parroquia?*, el que es creia que hauria de ser una comunitat parroquial.



68

Full parroquial, 1975. FPM

Algunes de les persones d'aquella primera comunitat parroquial van ser Tomás Monzoncillo i Rosa, Antonio Varela, Manolo i Seve, Manolo i Amèlia, Eduardo Calvo i Pepi, Cayetano i Àngeles, César i Isabel, Raimundo i Amparo, Encarna i Alejandro, Severiano i Tere, Damián i Asun i altres. L'11 i el 12 de novembre de 1972, una comunitat parroquial ampliada va fer una sortida al monestir de Montserrat. Va tenir una entrevista amb l'abat Cassià M. Just i una trobada a Sta. Cecília proposant les grans línies de la parròquia.

A l'entorn de la parròquia i d'aquella primera comunitat s'aplega un equip nombrós



Sortida a Montserrat, 1974. FPM

que, de manera unitària, actuava en diferents fronts però amb unitat de criteri: en el camp pastoral i religiós, en el social, en el polític, en el cultural o en el reivindicatiu. Responia al criteri que *la fe és una*, que no hi ha diferents *espais* per viure-la, i que els espais socials s'interseccionen. Es vivia amb la il·lusió d'una cosa nova i que comença, conscients que s'estaven posant els fonaments de la vida social del barri, i que aquests fonaments condicionarien el futur. Érem al final del franquisme, amb l'execució de Salvador Puig Antich al març de 1974, el creixent moviment popular contra el règim, les grans vagues pel tancament de les grans empreses del Baix Llobregat, els inicis de l'Assemblea de Catalunya, les vagues de fam de Xirinacs...

b) *El Centre d'Esplai Can Serra. 45 anys de camí continuat de la tortuga viatgera*

L'inici del Centre d'Esplai de Can Serra fou cap al Nadal de 1971 a l'Institut Torras i Bages. Els impulsors foren Jaume Botey i

Josep M. Monferrer. A la celebració del diumenge es va fer una invitació als veïns per dur la seva quitxalla d'entre 6 i 13 anys el dissabte a la tarda al D-6, als baixos que la parròquia acabava de llogar.

La crida va tenir bona resposta i, després de jocs, sortides i festivals els dissabtes i diumenges, es van organitzar les primeres colònies l'estiu de 1972 al Montseny. M. Mercè Romans, Emília Castelló, Marutxi Leyes, Jordi Rigabert, Asun Rubiralta i Jaume Botey n'eren els responsables. En aquell primer moment, el projecte s'anomenava *Centre d'Excursions Can Serra* i va prendre una tortuga com a mascota.

Aquella primera colònia exitosa tindria la seva continuïtat l'any següent a Oix. José Luis Clemente s'hi va incorporar de monitor

i Amparo Belmar i Juana Galán, de cuïneres. Les colònies del 74 van ser a Gòsol. Durant el curs escolar, l'activitat es farcia de sortides i excursions. Per a aquells nois i noies, era l'única oportunitat de sortir del barri i conèixer el país i van agafar com a escut i símbol del centre una tortuga viatgera. També hi havia activitats amb els pares i mares. En aquells anys, del 72 al 74, l'escollapi Baltasar Hernández feia unes xerrades senzilles i molt útils a les famílies per a la millora educativa dels seus fills.

L'esplai pren forma amb les colònies i rutes d'estiu. L'estiu de 1975 s'incorporen Rosa Puxan i Martí Bayó, dos joves monitors provinents de la Parròquia de Sant Medir de la Bordeta, amb experiència d'esplai, que van fer opció de vida i compromís al barri de



Colònies d'estiu, 1975. Monitors i nens, CEL'H



Colònies familiars, 1979. FPM

70

Can Serra durant deu anys. Ells, juntament amb Jaume Salas, van donar un impuls a l'esplai, que ja es va ubicar a la recent construïda Casa de Reconciliació. Aquell mateix estiu es va fer una memorable ruta amb bicicleta per Menorca amb Feliu Africà, els protagonistes de la qual encara recorden. Els anys següents la casa de colònies de Can Met a Vidrà es convertiria en l'indret somiat de cada estiu pels nois i noies de l'esplai, i donaria pas al cap dels anys a Beget, un entorn paradisiac prop de Camprodon.

Aquestes colònies es combinaven amb les rutes dels més grans, com ara la recordada Ruta del Ter l'estiu del 78 o les excursions durant el curs a les Cingles de Bertí o el Castell d'Eramprunyà.

I en aquell ambient es va forjar el que ha estat una constant i un dels senyals d'iden-

titat de l'esplai, l'ambient familiar i de proximitat que l'ha caracteritzat sempre.

L'esplai de Can Serra és un dels esplais més antics de la ciutat de l'Hospitalet i junt amb d'altres entitats va formar part de la Coordinadora de Centres d'Esplai de la ciutat que va aconseguir el 1977 els primers ajuts per a les colònies d'estiu per part de l'Ajuntament.

És de destacar que el febrer de 1984 va ser membre fundador del Movibaix, el moviment d'esplais de l'Hospitalet i el Baix Llobregat. Aquest fet ha estat molt important perquè l'Esplai de Can Serra ha fet, des de llavors, camí amb d'altres i ha estat acompanyat, especialment en els moments de dificultat que ha tingut al llarg de la seva història i també quan s'ha plantejat nous reptes en la seva evolució.

c) Grup de joves

Asun Rubiralta, membre d'aquell grup de joves, descriu així l'oferta cultural i educativa per als joves de l'Hospitalet dels primers setanta:

L'Hospitalet era una ciutat completament inhòspita, per gairebé tothom, però sobretot pels joves. Sense serveis públics, sense pràcticament cap oferta associativa, ni privada ni pública, de tipus cultural o lúdic. No hi havia instal·lacions esportives. Els joves no teníem cap mena d'espai de trobada que no fos el carrer. Jo vaig néixer a l'Hospitalet, "rara avis" entre els joves de l'Hospitalet d'aquella època. La majoria eren joves treballadors, procedents de pobles d'Andalusia, Galícia, Extremadura i Múrcia, força desarrelats dels llocs d'origen i que a l'Hospitalet es trobaven, tret de la família directa, amb un 'buit social' complet. Les úniques ofertes d'oci que hi havia per als joves eren els cinemes de barri, algunes discoteques *supercutres* i els bars. L'oferta educativa estava sota mínims dramàtics i el nombre de joves que vàrem poder accedir a estudiar el batxillerat a l'Hospitalet en els anys 60 i 70 era irrisori i marginal, estudiar era un veritable privilegi, tot i que molts treballaven i estudiaven alhora. Per a les poques noies que volien estudiar, encara més. El Torras i Bages va ser el primer institut públic de l'Hospitalet i un dels primers de l'Estat al qual van tenir accés les noies.

Personalment, el pas de la lluita estudiantil a l'activitat de barri (amb l'associació de veïns, grup de dones, escola d'adults, grup de festes...) i posteriorment al compromís sindical, el vaig fer a través del grup de joves iniciat per la parròquia, que a més també estava ubicada a l'institut.⁷

S'aprofitava el contacte als instituts per impulsar un grup de joves. Un opuscle de 1977 parla dels orígens del grup: "En otoño de 1970 un grupo de jóvenes de los dos institutos de l'Hospitalet deciden juntarse los sábados por la tarde. Se trata de un grupo cristiano de reflexión y acción". En formaran part Asun Rubiralta, Marutxi Leyes, Artur Conesa, Montse Castellví, Jordi Rigabert, Rosa Molinos, Ramon Luque, Mari Carmen Sánchez, Dolores Fuentes, José Luis Clemente, Merche Granados, Julián Luján, Luci Alonso, Felipe Castillo, Ester Llurba, Carlos Monzoncillo, Rosa Ferran, Lupe Monzoncillo, Abel Ceña, M. Carmen Pastor, Xavier García, Begoña Ruiz, Mariona Estivill, Pedro Cueva, Paco Fernández, Vicky García, Eulàlia Amigó, Reyes Asenjo, Jorge Correa, Germán Funes, Andrés Torrado, Serafín Gallego.

Els joves que estudiaven a l'institut procedien de tots els barris de l'Hospitalet i alguns també de Gavà i Viladecans i ens vam agrupar a Can Serra per la confluència de l'institut i la dinamització de la parròquia. En certa manera, vam omplir un 'buit generacional' que hi havia a Can Serra. Degut a que era un barri de més recent construcció que els altres, en aquell moment la composició familiar era de matrimonis amb nens petits i alguns dels avis, però hi vivien molts pocs joves. (**Asun Rubiralta**)

Ester Llurba descriu la vida d'aquell grup i l'esperit que l'impulsava: "el grup reunia al D-6 els dissabtes a la tarda posant en comú una intensa vida, reflexions comunitàries, lectures compartides i trobades amb altres grups, amb l'objectiu d'entendre i participar

en aquell ric moment de transició política cap a la democràcia". Es va editar una petita revista que es deia 4 hojas. Tot això anava a cavall entre la parròquia i l'associació de veïns, sense que preocupés gens ni mica d'on havia sortit la convocatòria. Es vivia intensament la mentalitat del concili. Es tractava vincular la fe amb la defensa dels drets humans i el compromís social.

Crec que aquest context explica perquè vaig prendre part a les lluites del barri; els joves necessitàvem trobar-nos, reflexionar, divertir-nos, fer esport, excursions, i això era el que hi havia, estava tot per fer. El fet d'organitzar (amb pressupost zero) activitats per a nens i joves, crear espais de trobada, oferir algunes incipients activitats culturals i esportives, sortides a la muntanya, organitzar una revetlla, etc., va ser una manera de reivindicar tot allò que no teníem a la ciutat i d'aprendre a construir un futur millor. (Asun Rubiralta)

La trobada dels dissabtes a la tarda i les freqüents sortides de reflexió van cohesionar el grup. Han quedat documentades algunes d'aquestes sortides: la primera a Alella l'abril de 1971 i el maig, a Masquefa; el 72, els primers dies de Setmana Santa i per Nadal, també a Masquefa; el 23 d'abril, a Puiggraciós; del 31 de juliol al 6 d'agost, a Breda. Al novembre, els dies 11 i 12, el grup de joves participa a la sortida de la parròquia a Montserrat. A Argentona, el gener de 1973; el febrer de 1974, a Castellbell i el Vilar. Una de les últimes fou al Santuari de Puigcerver (Alforja) els dies 29 i 30 de gener de 1977.

Una sortida especialment emblemàtica va ser un camp de treball a Pulpí, Almeria, aquell mateix agost del 1971, que tenia com a objectiu viure la duresa del treball al camp, per poder entendre des de la pròpia experiència les dificultats de la major part de la població immigrada de Can Serra.



El grup de joves, 1975. FPM



El grup de joves, 1976. FPM

El grup s'anà incorporant a la vida associativa del barri, alguns es comprometen com a monitors del Centre d'Excursions, a l'Associació de Veïns o a l'Escola d'Adults, iniciant un petit cine-club i participant en totes les campanyes reivindicatives per la paralyzació de la construcció dels blocs de la Carpa o contra la Cardoner; altres participen ja en els sectors de joves de la política.

Al juny del 73, el grup participa activament en l'organització de la Setmana de la Joventut de l'Hospitalet, en la qual s'invita a Can Serra J. M. Huertas Claveria a parlar de la joventut dels barris de Barcelona. Es projecta *La cólera del viento*. El desembre de 1974, el grup participa en l'organització de l'Olimpiada Popular de l'Hospitalet per reivindicar espais i instal·lacions esportives.

Al juliol de 1974, el pis del bloc W-48 que deixen les escolàpies és llogat per la parròquia i queda per al grup de joves com a lloc de trobada i de pregària.

La presència del primer grup d'objectors al servei militar va motivar de manera especial reflexions sobre la no-violència i actuacions de solidaritat.

d) Escola d'Adults

Des del començament, una de les entitats senyeres en aquest esperit de solidaritat fou l'Escola d'Adults, que ja el 1971 començà de manera provisional utilitzant aules de l'Institut i el 1972, al D-6. Fou una iniciativa conjunta, per intuïció i bona voluntat, de

- ASISTENTE SOCIAL (despacho: lunes de 5 a 7 tarde)
- ASESORIA JURÍDICA (jueves: 8:30 - 9:30 tarde)
- BIBLIOTECA (cada día: 7 - 9:30 tarde)
- CENTRO DE ENCUESTAS (sábados: 5-8 tarde)
- CINE-CLUB (cada 15 días, domingo: 5:30 tarde)
- CLASES DE CORTE (lunes: 4-6 tarde)
- ESCUELA DE ADULTOS (cada día: 4-6 y 7-10 tarde)
- ESCUELA ESTUDIOS SOCIALES (cursillos: 8-10 tarde)
- GIMNASIA PARA SEÑORAS (lunes y jueves: 4-6 tarde)
- GRUPO DE DERECHOS HUMANOS (lunes, de 8 a 10 tarde)
- GRUPO DE URBANISMO (lunes a las 8)
- GRUPO LABORAL (lunes a las 8:30)
- GRUPO DEL BOLETÍN (lunes a las 10 noche)
- GRUPO DE CULTURA, FIEBAS Y EXCURSIONES (lunes a las 9 noche)
- GRUPO DE MUJERES (miércoles de 4 a 5:30 tarde)
- GUARDERÍA INFANTIL (cada día: 8:30 - 1 mañana)
- SERVICIO DE ATENCIÓN A ACCIDENTES (todo el día)
- TRABAJOS CON MUJERES (miércoles: 4-7 tarde)
- VOCALÍA DE JOVENES (viernes a las 8 tarde)

Full parroquial informa serveis al barri, 1975. FPM

membres de la parròquia i d'alguns membres del PSUC local. Els primers professors van ser Magdalena Sendra, M. Mercè Romans, Jose Fariñas, Enrique Arpio i Jaume Botey. En parlarem àmpliament al capítol 6.

e) Assistenta Social de Càritas

La parròquia començava a ser coneguda i els nous veïns s'acostaven al local del D-6 per els serveis, sobretot de caràcter social. I alhora calia algú amb capacitat de coordinar el naixent treball comunitari de caràcter reivindicatiu, tant en l'urbanisme com en els serveis. La parròquia demanà el suport de Càritas, que a partir del setembre del 1973 hi destinà, a mitja jornada, M. Pilar Massana, per atendre situacions individuals però sobretot per acompanyar la naixent associació de veïns (aleshores encara Junta Gestora) per fer treball comunitari.

f) *Necessitat de la creació d'una "plataforma cívica", l'Associació de Veïns.*

A les actes de la Comunitat d'Escolapis dipositades a l'Arxiu Provincial es fa referència a la necessitat d'impulsar una associació civil que, com un organisme autònom i independent de la parròquia, una "plataforma laica", canalitzi les reivindicacions dels veïns i promogui la creació d'una consciència col·lectiva. És el punt de partida de l'Associació de Veïns.

3. Moviment ciutadà i capitalisme urbà

Associacions de veïns

74

El moviment reivindicatiu ciutadà sorgeix a finals dels seixanta com a resposta al tipus d'urbanisme que es construeix als nous barris: especulació, falta de control i negoci amb l'espai urbà en connivència amb els poders polítics locals. És una manifestació de la lluita obrera, no solament per la composició social dels barris on van néixer, sinó per la consciència que l'anima i la seva identitat i objectius. És la resposta a uns interessos de classe oposats als interessos de classe del poder local franquista. Algunes de les expressions dels *Cinquanta-quatre relats* expressen perfectament les diferents cares del mateix problema: "Los mismos que nos explotan en la fábrica son los que nos meten el estado de excepción y en el barrio especulan con las inmobiliarias".

La seva manifestació més genuïna van ser les associacions de veïns. Actuaren com autèn-

tics "sindicats urbans" en la defensa de l'ús públic de l'espai urbà, havent de denunciar els canvis de qualificació del sòl, la mala qualitat de la construcció, el dèficit de serveis o l'aïllament, contra uns poders polítics que representaven els interessos d'uns altres i uns poders econòmics molt poderosos. Van ser durant molts anys model de participació, democràcia i autogestió, i plenament interclassistes. A Nou Barris, a Horta, a la Guineueta, al Guinardó, a Sants i a tants altres a Barcelona; a Ca n'Oriach, a Torre Romeu o a Creu Alta a Sabadell; a Ca n'Anglada, a les Arenes a Terrassa; a Singuerlín de Sta. Coloma, de Cornellà o de l'Hospitalet, etc. En el gran moviment que impulsava el canvi cap a la democràcia, les associacions de veïns van ser una onada més i molt important. Amb la col·laboració dels col·legis professionals d'arquitectes, d'advocats, d'enginyers, de químics..., van tenir èxit en la major part dels plets. A l'últim moment, i en una petita part, es van poder salvar espais emblemàtics i les ciutats van poder modular a favor dels interessos populars.⁸

A l'Hospitalet, al malestar laboral s'hi sumaven les reivindicacions dels barris, pràcticament tots en lluita. El comú denominador era la recuperació de l'espai públic. Fou una mena d'explosió de vitalitat social, política i cultural que a l'Hospitalet s'havia mantingut en silenci pràcticament des de sempre. Sens dubte una part important de l'Hospitalet i el Can Serra que avui tenim és el resultat d'aquella explosió de vida i participació. A Collblanc-La Torrassa, contra el Pla Parcial, que

provoca una enorme oposició veïnal i la creació de la primera associació de veïns de l'Hospitalet, la de Collblanc - La Torrassa el 26 d'abril de 1971; a Sta. Eulàlia, per l'especulació entorn de la Casa Escorça i l'edificació de Sta. Eulàlia-2; al Centre, per la Farga i l'"illa" de sindicats; a la Florida, per la l'exigència de rehabilitació dels blocs Onésimo Redondo i solar del Sepu; a Pubilla, pel solar de la Bòvila; al sector Florida - Les Planes, per la reivindicació del parc, el tancament de la Cardoner i Ceràmicas Barcelonesas. L'Hospitalet sencer en peu de lluita i l'Ajuntament desbordat. Cal sumar-hi la irritació dels nousvinguts en descobrir l'estafa d'haver comprat el pis sense serveis, especialment d'ensenyament, i convocant arreu les mobilitzacions per les escoles. S'havia de planificar sobre un territori ja destrossat. Però les reivindicacions emblemàtiques foren aturar la construcció de més blocs a Bellvitge i la Carpa de Can Serra. I cal afegir-hi encara la inestabilitat política, el final d'un règim que fins a l'últim moment manifesta la seva cara sinistra i l'exigència de l'oposició, l'aspiració a la definitiva desaparició del franquisme.

4. Associació de Veïns de Can Serra

Per posar en marxa l'Associació es va demanar assessorament a la primera associació de veïns de l'Hospitalet, la de Collblanc-La Torrassa, creada el 1971 per impugnar el Pla Parcial que l'Ajuntament havia aprovat, a amics de Cornellà i altres. Els objectius que inicialment es perseguïen eren: 1. Reclamar a l'A-

juntament millors serveis públics; 2. Millores a l'educació, guarderies, escoles, formació professional, de minusvàlids i col·laborar amb els mestres i professors del barri; 3. Fomentar activitats culturals per al barri. Finalment el 1973 es crea una Junta Gestora, l'advocat Antonio Martín redactà els estatuts, que foren aprovats pel Govern Civil, i l'Andreu Trilla dibuixa el segell de l'Associació



Segell, Associació de Veïns, 1974.

El 10 de febrer del 1974, diumenge al matí, se celebra al local del D-6 la primera assemblea de socis per formar la Junta Directiva, que quedarà constituïda per les persones següents:

Presidenta	Glòria Hernández
Vicepresident	Cayetano Fernández

Secretari	Eduardo Calvo
Tresorer	Manuel Herrera
Vocals	Manuel Pablo Acevedo, José Ramón Villar, Martí Olivella, Raimundo Gar- cía, Jaume Salas

El 20 de juliol del mateix any se celebra la primera Assemblea General. Es mantenen els càrrecs anteriors i s'incorporen com a vocals Severiano Acero, Maria Pilar Massana i Maria Rosa Abat.

Can Serra era un barri de immigrants, cada uno venido de un sitio distinto. No nos conocíamos y por lo tanto no había unión. Alrededor de la parroquia empezaron una serie de actividades para el barrio: excursiones para niños, local para los abuelos, la presencia de la asistente social. En torno a este grupo se formó

76



Exposició Festa Major, 1978. FPM

la Junta Gestora de la Asociación de Vecinos en mayo de 1973. Nos llegó aprobada en diciembre del 73, e hicimos la constitución de la primera junta en febrero del 74. Empezó con 34 personas y organizamos enseguida los grupos de trabajo: cultura, urbanismo, boletín... estos grupos, trabajando con tesón han ido despertando el interés del barrio y la gente se ha ido sumando. (Severiano)

Cuando vine a vivir aquí ya tenía mis inquietudes sociales, y cuando hablaba con otra gente sobre la Asociación, yo creía que la Asociación, montada por los curas, sería un montaje más del sistema de este país. A la primera reunión que fui vi que intentaban arreglar un problema y que estaban en la oposición de todo el montaje. Se trataba de que, al construir estos pisos, pusieron tuberías de plástico para el gas, y luego el mismo Ministerio de Industria dijo que eran ilegales. Los pisos tenían cinco años y hubo que cambiar todas las tuberías y ponerlas de hierro. Entonces fue la primera vez que estuve en contacto con la Asociación de Vecinos. Pero la primera lucha importante fue la del muro. (A. Raya)

S'estableix que el local sigui al mateix Bloc D-6 baixos. Es creen tres grups: 1. Urbanisme, 2. Cultura, 3. Expansió associativa i propaganda. Quasi des del primer moment, al febrer de 1974, s'edita un butlletí periòdic del qual, fins al març de 1986, gràcies a la constància de l'Andreu Trilla com a princi-



Cartell exposició, 1974. FPM



Full campanya de socis, 1975. FPM

pal editor, surten quaranta números, amb l'estructura fixa d'aquests tres apartats. Aquests butlletins són una perfecta crònica de la vida de l'Associació durant aquests anys. Es pot seguir perfectament la vida del barri, la projecció i incidència de l'Associació en les reivindicacions i millores, així com en l'aspecte de funcionament intern de l'Associació.

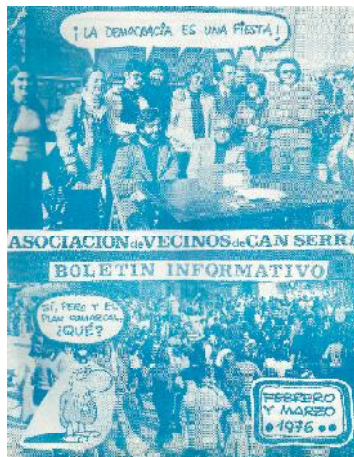
Dentro de la Asociación y como parte de ella, formamos el grupo de urbanismo del que me hicieron vocal. La Asociación tenía muy poco rodaje, pero algo ya habíamos empezado a hacer: una semana cultural, cine en el local de la parroquia, la primera excursión a Montserrat, la reunión semanal y otras cosas, pero de urbanismo nada. Estábamos en urbanismo al principio M. Mercè, Severiano y yo. Después entraron M. Pilar y Manolo. Nos reuníamos

en casa de Mercedes. Cuando me nombraron vocal yo creía que mi trabajo consistiría en que, si veía algún cable mal, avisara a la presidenta para que vinieran a arreglarlo. Cosas de ésas. Pero pronto nos dimos cuenta de que el asunto no era tan fácil. Sabíamos que en el solar de la Carpa iban a construir 13 bloques, pero no iban ni colegios ni mercado ni nada. Aglomeración y basta. Medio en broma medio en serio intentamos a ver si podíamos conseguir algo. Éramos ingenuos. Las constructoras y el Ayuntamiento ya lo tenían todo pasteleado y requeteaprobado cuando empezamos nosotros. Ni imaginarnos que la lucha iba a durar casi seis años. En los tiempos aquellos, además, moverse parecía delito y todo el mundo, cuando le pedías una firma o algo así, era como si le fueras a meter en la cárcel. Decidimos montar una exposición para que los vecinos viesen cómo iba a ser el barrio y cómo



Primeres eleccions AVV, 1976. FPM

78

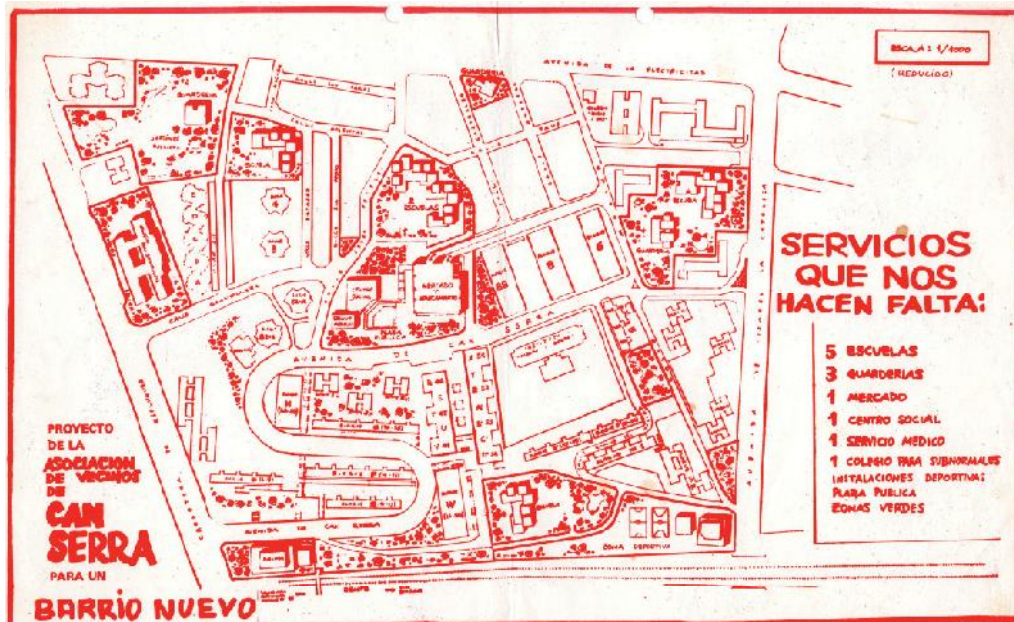


Butlletí A. VV., 1976.

podíamos, dentro de lo perdido, ponerlo un poco mejor. (Raimundo)

En només 4 mesos l'Associació munta una exposició sobre l'evolució del projecte Can Serra i les necessitats del veïns. Serà el punt de partida d'un llarg procés reivindicatiu.

En poc temps s'havien posat els fonaments per a la futura organització del barri: la Paròquia, l'Associació de Veïns i l'Escola d'Adults. D'aquell moviment inicial caldria destacar el nom d'algunes dones: Glòria Hernández, la primera presidenta de l'Associació de Veïns; M. Pilar Massana, assistent social de Càritas i que va participar de manera important en el grup d'urbanisme, i Mercè Romans i Montserrat Llovera, impulsores des de l'inici de l'Escola d'Adults. No van ser les úniques,



Proposta urbanística de l'Associació de Veïns, 1975. FPM

òbviament, però per via de fets a Can Serra va quedar clar des del començament la importància de la dona en la lluita i estructuració social del barri.

Para mí, la Asociación de Vecinos y el barrio de Can Serra lo han sido todo. Yo fui la primera que ocupó el puesto de presidenta de la Asociación. Teníamos que luchar juntos a favor de un barrio que era sólo un barrio dormitorio. Había que buscar un barrio más humano, más habitable, vamos. Aquí hemos tenido a nuestro favor esta unión que ha habido en el barrio, la asociación y la parroquia. Esto ha sido muy

bueno. En otros barrios, por lo que veo, no pasa lo mismo, y esto le resta fuerza. Hay algunos momentos del año en que se destaca esta unidad entre practicantes y no practicantes, por ejemplo en Navidad. A mí me parece bellísimo lo que ocurre entonces: es un ejemplo de unión. (Gloria)

Tot aquest treball fou el resultat de la iniciativa de les primeres juntes de l'Associació i de la participació de moltes persones. Com a petit homenatge a l'Apèndix hem deixat constància dels noms dels membres d'aquelles juntes.

NOTES.

1. BOTEY, Jaume. *Cinquanta-quatre relats d'immigració*. L'Hospitalet de Llobregat: Centre d'Estudis de l'Hospitalet i Diputació de Barcelona, 1986. Pàg. 30.
2. JAUMA, Josep M. *Els meus instituts*. Barcelona: CEAC, 1981. Fulletó "Els 25 anys del Torras i Bages".
3. <http://www.perezpinero.org/>
4. <http://rosamariaserra.cat/tbarris.html#carpa>.
5. BOTEY, Jaume. "Les parròquies de l'Hospitalet a partir dels anys 60". L'Hospitalet de Llobregat: CEL'H. *Quaderns d'Estudi* núm. 21, març 2009, pàg. 183-223.
6. Arxiu Provincial de l'Escola Pia de la Província Catalunya (APEPC), 07.23, Caixa 2.
7. RUBIRALTA, Asun. *Perfil de dones lluitadores per resoldre problemes socials i/o polítics*. L'Hospitalet de Llobregat: Publicació del CAID, març 2014.
8. ANDREU ACEBAL, Marc. *Barris, veïns i democràcia. El moviment ciutadà i la reconstrucció de Barcelona (1968-1986)*.







Mural Casa de Reconciliació, pintat per Jordi Maragall.